

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői Iroda
és
kiadóhivatal:

CIRNER és LINGNER
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Királyi szavak.

A millenniumi első, legjelentősebb epizódját az országos kiállítás megnyitása képezte. Látni kellett azt a színdus pompát, hallani kellett azt a lelkesülést, melynek Magyarország fővárosa május 2-án színtelén. Király és nemzet érzületének egybeforrása volt e nap örök időket beragyogó fénye, mely áldásos hatásával boldoggá, erőssé teszi hazánkat egy új ezredévre.

Vesse minden hazafi szívébe felséges Urunk szavait, melyet a kiállítás megnyitások mondott, s mely a jövőendő nemzetnek s jövőendő uralkodónak fényes tanulságul szolgálhat.

Ime, ezeket mondta ő Felsége Dániel Ernő kereskedelmi miniszter üdvözlő beszédére:

Örömteljes érzelmektől áthatva jelentünk meg e történelmi időszakot jelző kiállítás megnyitására. Különösen fokozza pedig az örömet, hogy a magyar állam ezeréves fennállásának dicsőítésére a hasznos munka, a szellemi és anyagi teremtő-erő évszázados fejleményeinek bemutatásával ily valódi béke-ünnepély áll első sorban.

E kiállítás, mint remélem, tanusítani fogja ország-világ előtt, hogy a magyar nemzet fentartván az államot, sok viszontagság között, dicsőségesen egy év-

ezreden át, nemcsak a harcstéren tudta vitéségével a trónt és hazáját mindenkor megvédeni, hanem a művelődés terén is méltó helyet vívott ki magának és foglalhat el a művelt nemzetek között.

Tanusítani fogja továbbá ama buzgalmat és áldozatkészséget, amelylyel az egész ország a kiállítás létrehozatalán fáradozott, valamint a külföldnek ama hálára kötelező készségét és rokonszenvét, amelyet a sok értékes és történelmünk szempontjából megbecsülhetetlen tárgynak e kiállítás számára történt átengedése által nyilvánított.

És tanusítani fogja végre, hogy habár a politikai küzdőtéren sokan különböző és eltérő utakat választanak is, hazafias érzelmeik érvényesítésére, a magyar szent korona iránt való hűségben, a hasznos munkánál, a tudományok terjesztésénél és ez által az ország javának és dicsőségének előmozdításánál a hazának minden polgárát egyesítve és teljes egyetértésben találjuk.

Ösztönt kívánom, hogy ez az összhang és testvéries egyetértés terjedjen ki áldásthozólag mindarra, ami szeretett Magyarországom boldogi-

tására és jövőjének biztosítására szolgálhat és hogy az eddig elért siker minden elbizakodás nélkül inkább hatóságos ösztönül szolgáljon a további munkásságra és haladásra, kérve az Istent, hallgassa meg esedezésünket és kísérelje áldásával és oltalmával e kiállítást, amelyet ezennel megnyitottunk nyilvánítok.

A m. kir. belügyminiszter Alsófehérvármegyében a szohodói anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé Vlász János segédjegyzőt nevezte ki és őt a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbízta.

A kolozsvári m. kir. postaigazgatóság Tóhat községet a pókafalvi postahivatal forgalmi köréből a balázsfalvi posta- és táviradhivatal forgalmi körébe osztotta be.

Meghívó.

Alsófehérmegye törvényhatósági bizottsága folyó évi márczius hó 27-én tartott közgyűlésében 66—1896. közgyűlési szám alatt elhatározta, hogy a magyar állam ezeréves megalapításának és fennállásának megünneplése alkalmából folyó 1896. évi május hó 12-én délelőtt 11 órakor ünnepélyes disz-közgyűlést tart.

Az ünnepély sorrendje:

1. Gyülekezés a vármegyeháznál s onnan d. e. fél 11 órakor sorrend szerinti felvo-

TÁRCZA.

Hogyan lehetne meggazdagodni?

Mottó: „A gazdag jeles, erős, igazságos, bölcs, minden léssen, ami lenni akar.”
(Horatius.)

A mai társadalmat két epidemikus betegség támadta meg: a czimkórság és az élhajhászat. Az első nem annyira veszedelmes, mint inkább nevetséges. A nagy közönségnek, miután a czimzés stempelre, éppen semmi anyagi áldozatába sem kerül, ha megadja is azt a czímet, melyet, ha néha nem is érdemelnek, de rendszeren mindig megkövetelnek. Hogy nem akad egy zseniális fiánczminiszter, aki megadná a czímeteket! Nagy része ez uraknak azonnal letenné azt, s ez által sok kellemetlenségtől lenne megkímélve a publikum.

Sokkal veszedelmesebb ennek testvére: az élhajhászat, mivel azonfelül, hogy sorvasztja a testet, sivárrá teszi a lelket, még rengeteg sok pénzbe is kerül. Nem csoda tehát, ha manapság miniszter, képviselő, hivatalnok, bankár, kereskedő, iparos, filiszter, tudós s utóljára még a szegény néptanító is ezen rendkívül kedves és kívánatos, de roppant nehéz problema megfejtésén töri a fejét: Hogyan lehetne meggazdagodni?

Az a sok millenáris, viczinális, kártya stb. affér, amivel a hírlapok csömörlésig tele vannak, mindennemű a problemának rosszul sikerült megfejtései. Midőn én ezen problemát választottam felolvasásom tárgyául, azt hiszem, a mélyen tisztelt közönség ohajtásának is eleget teszek.

Hogy én, mint tanító, töröm fejemet ezen a tanítóknak már éppen megfejtethetlen problemán, hát annak is megvan a maga oka. Igen, könyörgöm alássan, mert én a meggazdagodásra praedestinálva vagyok, s mint vastagnyaku kálomista, sokkal inkább hiszem a praedestinációt, mint a theologia fenmaradását Enyeden mert annak sok ellensége van, míg nekem egy sincs. De mégis bolond gondolatnak tetszhetik a nagyérdemű közönségnek, hogy mint tanító 420 frt fizetéssel, hét gyerekkel akarok meggazdagodni. Hát ez csakugyan gondolatnak is nagyon mérész, de kérem szeretettel, én a bolondok hónapjában születtem a Bika-jegy alatt, amely körülményről már nagyanyám kiolvasta a csizióból, hogy: „Amely fiu gyermek az Bika jegy alatt születik ez világra, eleven vérmérsékletű, jó tanuló léssen. Gyermekkorában sokat szenved szűkölködésnek miatta, de hamar czelt ér, korán megházasodik, szép felesége, sok gyermeke léssen,

vénységére annyira elgazdagodik, hogy nem tudja, mije hol van.”

A szent Csiziónak minden betűje beteljesedett, kivéve a meggazdagodást. Hogy ez még nem teljesedett be, annak körülbelül az az oka, hogy még nem vagyok elég öreg, no de hát lassan-lassan ez is elérkezik, már is van három ősz hajszálam.

Elevennek oly eleven voltam, hogy mikor 1862-ben beadott apám a kollegiumba, az első nap kiállottam a kontránál a felszentelést, amely czeremóniához nem szentelt vizet használt a kurszor az akkori rítus szerint, hanem első rendű hamisítatlan bambuszudat. Erre a kereskedelmi cikkre még nem volt behozatali vám vetve abban az időben, mert rendkívül olcsó volt.

Hogy milyen tanuló voltam, azt már szerénytelenség volna itt elmondanom; kérdezzék meg a professzoraimat. Hogy nyomorúsággal, szűkölködéssel nőttem fel, ez a borzasztóságig igaz. Télen vászon kitliben jártam, nyáron vastag posztó kabátban, a szerint, amilyent kaptam urfi társaimtól ajándékban. Mint novitius diák, az első hosszú szivart mezitláb szivtam el az öreg Herepei bácsi nagy gyönyörűségére.

Éhezni pedig annyit éheztem, hogy legboldogabb embernek tartottam a beteg em-

nulás a dísz-közgyűlés színhelyére az ev. ref. templomba.

2. Zeyk Dániel főispán megnyitja az ünnepi közgyűlést.

3. Török Bertalan főjegyző ünnepi beszéde.

4. Csató János kir. tanácsos alispán előterjeszti a határozati javaslatot az ezredéves ünnepély jegyzőkönyvi megerősítése és Ó Felségéhez hódoló felirat felterjesztése tárgyában, ezzel kapcsolatban Török Bertalan főjegyző felolvassa a hódoló feliratot.

5. Határozati javaslat az ünnepély emlékeül a vármegyei tisztviselő-, segéd-, kezelő és szolgaszemélyzet részére adandó nyugdíj-kedvezményről.

6. A dísz-közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után elnöklő főispán a közgyűlést bezárja.

*

Midőn ezen dísz-közgyűlésre vármegyénk törvényhatósági bizottságának tagjait hazafias tisztelettel meghívom, egyszersmind felkérem, hogy ezen ünnepélyes alkalomból mennél számosabban megjelenni sziveskedjenek, hogy ezáltal is azon egyetértésnek, melylyel felséges Királyunk iránti hűségben és az ezeréves haza szeretetében egyesülünk, mennél fényesebb és őszintébb kifejezést adjunk.

Kelt Nagy-Enyeden, 1896. évi április 28.

Csató János,
kir. tanácsos, alispán.

*

A t. megyei bizottsági tag urakat tisztelettel kérem, hogy a dísz-közgyűlésen díszöltözökben, vagy ünnepi öltönyben sziveskedjenek megjelenni.

Nemes Nagy-Enyed város közönségéhez!

Ünnepet ül a nemzet! Nagy és szent ünnepet azon a földön, melynek hősök vérével öntözött térei ezer év óta termik nekünk a tápláló kenyeret. A hazaszeretet lelkesült örömeinek szent rivalgása hangzik fel min-

denütt a Kárpátok ölében. Mert a honszerző Árpád Nemzete és a Szent István koronájával tündöklő apostoli király ezer esztendő nagy és gazdag emlékeinek szentel ünnepet. A megvívott harcok zaja elpihent. De a nemes küzdelmek diósósége ezer év alkonyán is megújuló fényben, biztatva, lelkesítve, sugárzik felénk. Ünnepet ülünk. És Európa nagy és dicső nemzetét és fejedelmét, bekejobbot nyujtva, köszöntik a királyt és nemzetet egy új ezerév küszöbén. Milli-óknak szíve dobbanjon hát össze e napon! Köztünk is hangozzék öröm és vigasság szava! A harangok megkondulása legyen örvendező lelkek hála-imádsága! Szíveinket emelje oltárrá a hazaszeretet. Keblünk legyen megszentelt templom, melynek egyetlen ajtaja se maradjon zárva: törjön utat mindenhová a szeretet, és vigyen és hozzon magával örömet. Mint szent imádság zendüljön fel az ajkakon: Isten áld meg a magyart! Halmok és hegyek kiáltásak intve, biztatva mindenfelől: Hazádnak rendületlenül légy hűve oh magyar! Gyermekek és agg. ifjú és hajadon együtt vallja és ne feledje soha: A legelső magyar ember a király! Lengesse zászlóinkat mindenfelé a májusi fuvalom! A nemzeti trikolor hirdesse hazáinkon, hogy szabad hazában szabad nép vagyunk. Lelkeinket ragadja magával a szárnyas képzelet. Örömeinket ne zavarja semmi meg! Bár ezer évek láttuk viharát, im, hajónk a béke révpartjába érkezett. Gyuljanak fel hát az örömtüzek mindenütt és az új ezer évnek bajnalán bizva tekintsünk jövőnk elé.

Városunk közönsége a Magyar Állam Millenniumis Ünnepét a következő sorrendben üli meg:

1896. május 9-én.

I. Este általános kivilágítás.

II. Ugyanakkor a tűzoltó-egylet zenekarának játéka mellett körmenet a város házából kezdve a vár körül.

III. A körmenet visszaérkezése után énekel a Bethlen-ötanoda képezdei dalkara.

1896. május 10-én. Délelőtt:

I. Délelőtt fél kilencz órakor a város közönsége a tanácsház előtt gyülekezik s a vármegyei tisztikar bevértatván, onnan zenekarok indulói mellett, nemzeti zászlókkal, felállított sorrendben hálaadó isteni tiszteletre vonul előbb a róm. hath. templomba s azután az ev. ref. és a többi felekezetek templomaiba.

II. A templomozások bevégeztével a városi tisztikar és képviselőtestület tagjai a tanácsház nagytermébe gyülekeznek dísz-közgyűlés megtartása végett.

Ezen dísz-közgyűlés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Alkalmi emlékbeszéd tartás.
3. A magasztos ünnepélynek megfelelő határozati javaslat előterjesztése, amelyre hozandó határozat márvány táblába vésetni javasoltatik.
4. Indítvány előterjesztése a városi tisztviselők nyugdíjkezes éveinek pótlása iránt.
5. Elnöki bezáró beszéd és a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítése.

Délután:

I. Fel négy órakor gyülekezés a városi háznál. Innen zenekarok indulói mellett, nemzeti zászlókkal felvonulás a sétátra.

II. A sétatéri emlékoszlop felavatása külön program szerint.

III. Általános népünnepély külön program szerint.

IV. Ökörstítés. — A város az egész város közönségét megvendégeli.

Az ünnepély minden pontjának kezdetét taracklövés és a harangok zugása fogják jelezni.

Városunk egész hazafias közönségét ezen ünnepélyekre meghívjuk.

Nagy-Enyed rend. tanácsa város közönsége nevében.

Nagy-Enyed, 1896. évi április hó 27-én.

Kovács Gyula,
polgármester.

bert, mert annak nincs étvágya. Egyetlen ideálom volt egy jól táplált mézárós: mikor láttam zsirus nadrágját a térdén megfeszülve, áhitattal gondoltam rá, mily jól élhet az olyan ember, akinek a nadrágján is kiüt a zsír.

Szegény Debreczeninénél minden második nap délben kaptam egy kis levest, de az oly ártatlan volt, hogy egy kényes szalonfrakkot is le lehetett volna önteni vele, nem hagyott az maga után peccsétet. Hamar czelt értem, ez tény. 22 éves koromban pedig elég korán házasodtam meg Csúcsra (azt hiszem, jobb lett volna Budapesten a Dunasoron), feleségem is elég szép... nekem, (hogy másnak is az legyen, nem óhajtom): gyermekem? no az annyi van, hogy egy újonnan létesítendő tanítói árvaházat be tudnék ruházni velük.

Tehát, a logikai rend szerint, most már a meggazdagodás következne.

Már első éves tanító koromban jártattam az eszem rajta. Egy patyikus ismerősömtől, aki meglehetősen gazdag ember volt, meg is kérdeztem, hogy tulajdonképpen hogyan is gazdagodhatnám én meg? A patyikus igen praktikus ember lévén, nem sokat gondolkozott, hanem azt mondta, annak két módja van: I. találjak fel valami szépítő arczke-
nocsöt, s azt áruljam jó drágán, vagy 2. házasodjam meg, vegyek el egy gazdag leányt.

Az elsőhöz hozzá sem fogtam, mert összes chemiai tudományom a bornak savanyu vizel való vegyítésénél tovább nem terjedett. A második methódust választottam: megházasodtam, elvettem egy birtokos kisasszonyt, de mint 22 éves tapasztalatlan fiatal ember nem tudtam, hogy az apósok olyan hosszú életűek szoktak lenni. Ez nem sikerült; most már láttam, hogy a patyikus egy ostoba tökfilkó.

Hisz feleségemmel azért a legbékésebb egyetértésben éltünk, aminek következtében a gyerekek annyira elszaporodtak, hogy a tanítói fizetés már a bábaköltségeket is nehezen futotta. Kezdtém komolyan gondolkodni, de hát a menkü tüsse meg az olyan esziót, amelyik nem mondja meg, hogy hát mikor is kezd az ember öreg lenni.

A feleségem okos kis teremtes (meg én is bizok az eszemhez); egyszer, amint bön-gész a hírlapokban, ráakad valami sorsjegyhirdetésre s azt mondja: „Tudod mit gondoltam apuskám? vegyünk egy sorsjegyet, a főnyeremény 300,000 frt.”

Jaj, eszem az okos kis szadát, ez pompás; lásd, nekem ez eszembe sem jutott. Ezertul állandó vásárlója lettem a sorsjegyeknek, mert a csizói bizonyosan erre vergált, nem a tanítói fizetésre. Mindenik gyerekemnek vett em egyet, hogy ha mindenik kijön, — persze a főnyereménynyel — éppen 2.750.000

forintom lesz. Istenem! mennyi jót tudnék én ennyi pénzzel csinálni.

Legelőször kifizetném az iskola fáját, hogy ne kinozza a szegény tanítót a zsidó, kosztot, ruházatot adnék minden gyermeknek; építtetnék egy zsendárlaktauyát és egy tömlöczöt a reniteus parasztnak, végre egy jó tanítónak adnék 1200 frt fizetést s én megmaradnék gondnoksági elnöknek, mivel olyan hivatalra, hol nincs fizetés, ugy sem akadna más pályázó.

Mind vártuk s lestük a mai napig a sorsjegyek huzását, de csak nem akarnak kijönni. Hogy az idő hiába ne teljék, igyekezünk tönkre tenni a kis lutrit is. Hanem ez idő szerint oly rossz járása volt a számoknak, hogy az öreg penzionált kapitány bácsi, aki negyven éve lutrizik s ez idő alatt már két ámbót is csinált, azt mondta, hogy ilyen rossz járásuk a számoknak soha sem volt. Ugy, hogy a számhuzó tengeliczét a minap mérgében el is csapta a kalitkából. Itt sem boldgultam.

Egyszer Kolozsvárra utaztam. A kupében hárman voltunk: én, egy pepita nadrágos ur olyan vastag aranylánczczal, melylyel egy kisebb szekeret is meg lehetett volna kötni, meg egy három kofferes ur, azt hiszem, valami vigécz.

Ugy látszik, rég nem látták egymást, mert rendkívül örvendettek a találkozásnak, so-

(-
pász
rium
tést
írás
való
hogy
ki,
láttá
val
O
Miro
zotta
nak
radn
az é
pász
sikra
gebl
ünne
H
len
tány
és n
isme
— f
tást
tiség
É
mink
lapt
A
sorb
dr.
publ
hal
ha S
hitfe
szolg
Szab
meg
lyén
tudo
ket
szam

kat
Eng
már
Egy
pepi
Lang
talál
sen
háro
már
mes
fel
kozo
A
nek,
gazd
pár
dett
okos
maje
segi
D
két
mat
szob
mit
gett
vajj
keze
talál
tek,

A nemzetiségi sajtóból.

(—) Román Miron érsek-metropolitának pásztorlevele azok körében, kik konzisztórium megnyitóját ismerték, méltó meglepetést keltett, mert az érsek beszéde és az írásba foglalt pásztorlevél tartalma között valóban óriási a különbség. Ugy látszik, hogy a főpap az utolsó órában mást gondolt ki, mint a mit előzőleg tervezett és jónak látta egészen mást írni meg, mint amit szóval kijelentett.

Olvasóink előtt ismeretes, hogy Román Miron konzisztórium megnyitójában határozottan hangsúlyozta, miszerint a románoknak nincsen okuk a millenniumtól távol maradni; sőt ellenkezőleg, összes konjunkturák az élénk részvételt teszik méltányossá, — pásztorlevelében pedig a leghatározottabban sikra száll ünnepélyeink ellen és a legridegebben szól a tervbe vett ezer évnek megünnepléséről.

Hogy mi vezette Román Miront e hirtelen „Flankenbewegung“-ra, hogy okos, méltányos volt-e kirohanása: nem bíráljuk és nem kutatjuk, — a szebeni viszonyokkal ismerős ezeket úgy is könnyen kitalálhatja, — figyeljük meg inkább csak azt, minő hatást tett a „harczias“ pásztorlevél a nemzetiségi sajtóra.

És itt kezdjük — a megfigyelést — a minket legközelebből érdeklő, megyebeli laptársunkkal, az „Unirea“-val.

Amint tudjuk, — laptársunk — ezen első sorban is egyházpoltikai lap, Szabó János dr. szamosújvári püspök pásztorlevelének publikálása alkalmával mélységesen hallgatótt, nem vett arról tudomást, mint-ha Szabó püspök, nem is tartoznék azon hitfelekezethez, melynek érdekeit kellene szolgálni első sorban is e lapnak és mintha Szabó püspök nem is tartoznék azon érseki megye juriszdikcziója alá, melynek székhelyén az „Unirea“ megjelenik. Nem vett tudomást ezen a görög katolikus érdekeket képviselő lap a görög katolikusok szamosújvári egyház-fejedelmének hivatalos

ténykedéséről akkor, midőn ezt programja kötelességévé tette, de ujjong ám most, midőn egy másik egyház-fejedelem, a görög keletiek vezérfeje, ad ki pásztorlevelet, ki az „Unirea“-ra teljesen semleges, sőt annak tendenciájával ellentétes. Erről megemlékezik, előkelő helyen vezércikkben méltatja, és miért? mert ezen levél véletlenül millennium ellenes-tendenciákat tartalmaz. Szabó püspök levelét pedig elhalgatta azért, mert ez viszont hazafias hangon emlékezett meg multunkról és adott kifejezést jövőbeli reményeinknek.

És örömmámorában feledi az „Unirea“, hogy hasábjain gyakran fordul elő panasz a görög keletiek vallási türelmetlenségéről, gyakran sajnálattal konstata, hogy a görög keletiek mivel hódítják el a tért a görög katolikus hívek elől és csak nem régen is azt panasolta, hogy az „Unirea“ „ideálja“ a laczfalusi pap, a szebeni lapok részéről épp ezért volt és van annyi üldözötteknek kitéve, mert véletlenül görög katolikus. Ezekről most mind megfeledekzik laptársunk, dics-himnusz zeng a görög keletieknek szóló pásztorlevélről, mert most a magyarok elleni hecczek inszczenálásának idejét éljük.

„Millenniumi album“ laptársunk vezércikkének megnevezése, melyben említést tesz Román Miron érsek pásztorleveléről, de melyben folytatja polémiaját a szebeni Tribunával is, amely utóbbi az Unireát támadta, hogy Balázsfalváról nem jelent még meg a szebeni metropolitához hasonló pásztorlevél. A „Tribuna“ ugyanis fenti cím alatt állandó rovatot nyitott és abban mindazokat felemlíti, akik bármely módon rísztohajtának venni ünnepélyeinket; a cél tulajdonképpen az, hogy a nyilvánosság felhasználásával „perfid“ módon riasszák vissza a románokat a millenniumban való részvételtől. Igaz ugyan, hogy minden komolyan gondolkozó, ismervén a szebeni Tribunának alaposságát és tisztességét, ezen pamfletszerű megtámadatásról tudomást nem vesz, mert tisztességes ember a

„Tribuna“ sarával magát be nem piszkítja, de balázsfalvi laptársunknak, úgy látszik, mégis fáj, hogy a Tribuna „Album milenar“ rovatába került és a Tribuna előtt tisztázni igyekszik magát; kár ugyan a fáradságért, mert a Tribuna támadása az Unireának sem tisztességét nem emeli, sem eddigi tekintélyét nem kevesbiti, de ha már védekezik, védekezése reánk nézve azon egy előnyvel bír, mert ebből tudjuk meg, hogy Balázsfalván pásztorlevelet kiadni nem fognak. Az Unirea ugyanis szó szerint a következőket mondja:

„Mihályi metropolita az egyes iskolák igazgatóinak bölcs belátására bizza annak meghatározását, hogy miképp ohajtják rendezni az ünnepségeket.“

Ezt tudomásul vesszük és helyesnek is tartjuk, mert úgy véljük, helyesebb az egyes intéző körök belátására bízni a jelen állapotok megbírálatát, mint bármely és esetleg szebeni módon befolyásolni az egyesek ítéletét, és csak azt bálujuk, hogy ezen ténnyel az Unirea a Tribunával szemben folytatott polémiajában is igazolásképp hozza fel. Mi azt hittük, hogy Balázsfalván sokkal magasabb állanak a „Tribuna“ gondolkodásánál és e lapot Balázsfalván észre sem veszik, nemhogy annak még piszkolódásaira is reflektáljanak. És hisszük is, hogy az „Unirea“ jelen esetben csakis tulságos érzékenységek adott kifejezést, midőn a „Tribuná“-val polémiaiba állt, de jövőre tartózkodni fog attól, hogy őt is a „Tribuná“-val egy kategóriába sorozzák. Egyébiránt örömmel jelezzük az „Unirea“ olvasóinak, hogy az országos kiállítás megnyitására Mihályi Viktor érsek, Pável nagyváradi püspök, amint illik Magyarország hű polgáraihoz, püspöktársaikkal együtt részt vettek és élénk érdeklődést tanúsítottak hazánk ezredéves fennállásának örömmünnepe iránt. Reméljük, hogy ezt a tényt hazafias érzelemmel fogja közölni az „Unirea“ is.

kat és élénken diskuráltak, kérdezősködtek. Engem ez mitsem érdekelt, mivel nekem már megadta a csizió elmelkedés tárgyát. Egyszer azt mondja a három kofferes ur a pepita nadrágos unak: „Hallotta, hogy Langfusz Dolfi milyen szerencsés lett? feltalált egy önműködő dugaszolót, mely teljesen légmentesen zár s alig lehet kihuzni, három sörgyár vette meg találmányát s ma már gazdag ember.“ Erre már én is figyelmes lettem; elgondoltam, bizony nekem is fel kellene találni valamit, hogy azt az átkozott csiziót siettessem.

Ahogy hazaértem, elmondtam a feleségemnek, hogy már tudom, hogyan lehetne meggazdagodni. Fel kell valamit találni s egy pár év múlva dugaszolót vagyok. Megörvendett a lelkem. Jól van, édes apuskám, te okos ember vagy, hat rajta; ha nem bírod, majd én is segítek, azért vagyok a te feleségséged.

Diktum, faktum! Felborzoltam a hajamat, két öklömmel összeszorítottam a halántékomat s nagy lépésekkel sétálva szük tanítói szobámban, kézzel-lábbal igyekeztem valamit feltalálni. Persze vagy hat gyerek kergette egymást az asztal körül éktelen zívajjal. Az anyjok egy-egy kalafintával igyekezett elhallgattatni őket: Csitt! apa fel akar találni valamit. Mit, apa, mit? Én is segítek, én is! kiabáltak haton is egyszerre. Ilyen

lármban, azt hiszem, Edison sem tudott volna feltalálni semmit, én sem tudtam.

Nagy gyakorlat volt Küküllőmegyében, mikor Mádi Kovács honvédtábornok megverte a németeket (el is vitték a sorhadhoz, hogy ne tegye csuffá a honvéd még most bekeidőben is őket.) Én is elmentem megnézni a nagy harczi játékot. Éppen mikor oda érkeztem, akkor fújtak le pihenőre. Rohantak a tiszt urak a markotányoshoz egy kis frissítőre, itt azonban szörnyű aggodalom keletkezett: nem volt mivel kihuzni a dugót az üvegből. Volt lótas-futás, kérdezősködés. Hallottam, midőn egy huszár óbester felkiált Cromwellel: „egy országot egy... dugóhuzóért!“

Nem volt mit tenni; karddal oldotta ki Nagy Sándor a gordiusi csomót; ez ujkori Nagy Sándorok is karddal csapták le az üvegek nyakát s úgy enyhítették szomjukat.

Egyszer nagy beteg voltam, 50 üveg repáti vizet rendelt az orvos. Megjött a viz, de nem volt mivel kihuzni a dugót; én nem törhettem le a nyakát, mint a tiszt urak, mivel nekem minden üres üveg 5 krt kóstált. Törni kezdtem a fejemet rajta, hogy miképpen is jöhetne ki az a dugó úgy, hogy a 6 krajczár áru üvegem megmaradjon. Hát csakugyan áll és igazság az, hogy: „a szük-ség a legnagyobb tanítómester.“

Minden áron meg kell gyógyulnom, hogy

a csizió beteljesedjék rajtam egészen. Elővettem tehát egy háromágú villát, s azt vigyázva keresztül szurtam a dugón, az ága közé illesztettem az ojtókésemet s nagy ügyelettel csendesen elkezdtem csavarni, hát... oh, oh, mennyei világosság! a dugó kijött és én élvezhettem a Répátit.

Annyira megörvendettem e találmánynak, hogy folytonosan füttyöltem s a hova mentem, az polkalépésben történt. Kis feleségem aggódó arccal kérdezősködött különös jó kedvem felől, de annyira féltékeny voltam találmányomra, hogy neki sem mondtam meg, tudva, hogy a legtöbb titok az asszonyok utján kerül nyilvánosságra.

Most már a legsürgősebb teendőm volt a kereskedelmi minisztériumhoz folyamodni szabadalomért, amit meg is eselekedtem illetéknéppen:

Nagyméltóságu miniszter ur!

Roppantul szomjazik az egész világ. A szomjuság pedig oly borzasztó kin, hogy a mithologia szerint az olympus jovialis istenei egy Tantalus nevű atyánkfíat azzal büntették, hogy beültették egy automat furdó kádba, hol szájáig ért a viz (a bort az olympuson itták meg ő szent felségeik), de valahányszor lehajolt és inni akart, a viz mindig lejebb szállott, s így ő szomját sohasem olthatta. Éppen ilyen kinban leledzik most a szomjas emberiség is, mióta Langfusz

A népdal jogosultsága a népkolában.

Mottó: „Hiszen a dal élet...”
Tompa.

Korunknak jelszava a népnevelés terén a „nemzeti jelleg.” Ez eszme kell áthassa az iskolát, a műhelyt, mindazokat a helyeket, ahol az ifjúságot nevelik, vagy különböző életpályára előkészítik; ez eszme kell hogy áthassa a társadalom minden rétegét, szóban, tettben, érintkezésben, mindenütt ki kell domborodnia a nemzeti jellegnek.

A néptanítónak minden működését ez eszme kell hogy áthassa. Azon kis teremtséket, kik kezük alá jönnek, úgy kell vezessük a tanításban, játékban, hogy azoknak minden porczikájukon meglátszódjék a magyar nemzeti típus.

Tul a Királyhágón, a nagy alföldön is, hol a levegő, ég, föld, homok, víz, madár, a szellem, minden magyar; ilyen szellemben nyilatkoznak kartársaink. Hát nekünk erdélyieknek s különösen alsófehérmegyei tanítóknak lehet-e ez eszme elől kitérni? Itt, ezen a földön, hol a Bethlen Gáborok, Hunyadiak, Kemény Simonok ontották vérüket a haza szabadsága, a magyar faj fenmaradásáért, itt, a hol minden lépten-nyomon elienségre bukkanunk most is, hol hátunk megett, szemünkbe kiáltják mindenütt: pusztuljunk e földről, ahol csak jövevények vagyunk; itt ne lenne-e szükség arra, hogy néptünk gyermekeit, kik már az eloláhosodás útján vannak, nemzeti, magyar nemzeti jellegben neveljük?

A nemzeti érzés, az egytvé tartozás, az az ugynevezett fajszeretet kifejtésére hatunk kell az iskolában, az iskolán kívül, mindenütt, a hol csak arra alkalom kínálkozik. Az a propagatív erő, mely nemzetünket ezer év alatt 200 ezerből 8 millióra szaporította, 800 esztendő folytonos harczaiban is; ha nemzeti érzés, illetőleg fajszeretettel párosul, újabb ezerévre biztosítja fennmaradásunkat. Itt e megyében, hol tanítványainknak 50, sőt 80% nem magyar ajku, kétsze-

resen kell megragadnunk minden alkalmat azt tapintatosan felhasználni az ellenszenv, a fajgyűlölet kiirtására. Oda kell hatnunk, hogy különböző ajku tanítványaink együtt játszva, dalolva, tanulva szokják meg egymást becsülni, szeretni, hogy így együtt nőve fel, nagykorukban is bekecsen éljenek a magyar állam védelme alatt.

A nemzeti érzés, a fajszeretet vegyes ajku községeinkben lakó parasztmagyar népünk-nél majdnem kihálóban van. Oláhos a viseletük, tánczuk, énekük, szokásaik, sőt társalogni is szivesebben szeretnek oláhlul.

És ebben — isten bocsássa meg nekik — régi nemességünknek sok bűne van. Hányan vannak Maradi bátyám uraimék, kik magyar feleikkel még most is szivesebben érintkeznek oláhlul! Csodálkozhatunk-e azon, ha kálvinista magyarjaink a családban is az oláh nyelvet vették be társalgási nyelvül, mint uraink hajdan a németet, vagy francziát? Ez nem is lehet másképp. Oláh lakos társaiikkal kénytelenek oláhlul beszélni, mert azok nem tudnak magyarul. 8 százados zarnokságunk nem tudta őket megtanítani arra, amire az orosz Bessarabia 200 ezer oláhat egy emberöltő alatt megtanítja. Földes uraik a multban és sok helyt a jelenben is oláhlul beszélnek velük; így csupán a maguk mulattatására miért beszélnek magyarul?

Pedig hogy a magyarosodásra milyen befolyással lehet egy művelt és nemzeti önérettel bíró ur a községben, nem kell példát messze keresnem, itt van a szomszédban Csekelaka, hol sem magyar iskola jó szántából, sem oláh iskola törvény által kényszerítve nem terjesztette a magyar nyelvet s mégis, nemcsak hogy a magyarok nem felejtették el anyanyelvüket, mint annyi községben, de az oláhok is egytől-egyig mind tudnak magyarul. S kinek az érdeme ez? Néhai báró Kemény Dénes s derek fia, báró Kemény Géza uraknak, kik soha senkivel másképp nem beszéltek és beszélnek, csak magyarul. Tőlük eltanulták a kisebb nemsek is e jó szokást.

Hogy más helyt szintén nemes urak folytak és folynak be az eloláhosodásra, arra is tudnék szomorú példát elősorolni, de nem teszem, mert fájó érzést keltene fel minden igaz magyarban.

Ezt a kis bevezetést előre kell bocsátanom azért, hogy későbbi állításaimnak ez is támogatására legyen. Most pedig áttérek tárgyamra.

Ujabbban aktuális kérdéssé vált az, hogy a népkolákban lehet-e a népdalokat tanítani? Foly a harc pro és contra, ömlik a tinta sezzel a szó a tanügyi lapokban. Nem lesz tehát felesleges, kárba veszett fáradság, ha a tisztelt tanítói közgyűlés foglalkozik a kérdés megvitatásával.

A paedagogusok egyik tábora azt mondja: a népdal, mint a nemzeti szellem elősegítője, mulhatlanul tanítandó a népkolában. A másik rész szintén tanítani kívánja, de nem a mindennapi, hanem az ismételő iskolában. A harmadik tábor már skrupulosusabb; ez kimondja, hogy a népdalok dallama taníttassék, de ne az eredeti szöveggel, hanem más szöveggel, mert a népdalok szövegeiben oly fogalmak és kifejezések vannak, melyek a gyermeket kiveszik az ő kedélyvilágából, vagyis lerázzák az ártatlanság himporát a gyermeki lélekről.

Én részemről azokkal tartok, akik mulhatlanul tanítani kívánják, mert ez is egy eszköz a tanító kezében a nemzeti érzület felebresztésére és a kedély nemesítésére. A példabeszéd azt mondja: „Munkásság az élet sója”; én még hozzátésem: „A kedély annak füzere.” Ha összehasonlítjuk a mi megyei paraszt-ifjúságunkat munka közben a székely ifjúsággal, mily óriási a különbség! Mig a mi parasztjaink hallgatag, vontatva húzzák a kapát, nagyokat nyújtózkodnak, meg-meg állnak s hosszasan bámulnak sokszor a semmiségbe, addig a székely munkás lassu meg víg nótá mellett szaporon jártatja kapáját, meg sarlóját. Igen, mert a dalolás élesíti kedélyét, a kedély pedig a munkásságot. Tehát meg kell a mi néptanítónak is tanítani már az iskolában dalolni, hogy

Dolfi feltaláló kollégám feltalálta az önműködő dugaszolót. Már pedig a szomjas ember sem a Noé isteni nektárját, sem Dreher civilizáló árpalevét nem élvezheti üvegen keresztül, mint agglagényeink a . . . házias élet örömeit.

Azonban az Isten nem engedé, hogy az emberiség szomjan vesszen el, s az én csekély eszemet annyira felvilágosította, miszerint szerencsés lehettem feltalálni egy önműködő dugóhuzót a szomjas emberiség nagy boldogságára.

Midőn ezen praktikus találmányom rajzát 1/2. alatt van szerencsém ide mellékelve bemutatni, azon legalázatosabb kéréssel járulok nagyméltóságod legmagasabb színe elé:

Kegyeskedjék azt legkegyelmesebben megvizsgáltatni s nekem úgy a magyar szent korona országai, mint az osztrák tartományok és okkupált területek részére a kizárólagos gyártási szabadalmat megadni.

Mely alázatos kérésem után vagyok stb. találmányos szolgálja.

Rögtön feladtam a postára térít vevény mellett.

Mily meglegedetten dörzsöltem kezeimet hazajöve a postáról! Ne busulj, kedves kis feleségem; meglásd, mi is gazdagok leszünk, minden sátoros ünnepen kalácsot süthetsz s többet nem esszük puliszkával a kávét.

Két esztendő telt el, mióta a kérést be-

adtam, s azóta semmi válasz. Már csak — gondolám — utána nézek, mi van azzal az én szabadalmammal. Eladtam utolsó borjumat 30 frton (ebből is lealkudott az oláh 10 krt kötéltre), ezzel felmentem Budapestre. Ott, miután sohasem jártam Budapesten, megvettem egy térképet, s mint jó geográfus, azzal elbandukoltam a kereskedelmi miniszteriumba. Mindjárt a kapuban egy nagy gombos bundájú, regeteg kucsmájú ural találok, elmondám, hogy egy találmányom dolgában jöttem kérdezősködni; vajjon jó helyen járok-e? Nagyon készségesen felvezetett az első emeletre, a jobb szárnyon bevitt egy előszobába. Nem győztem eléggé bámolni, hogy ily nagy ur mily előzékeny egy szegény falusi tanítóval szemben (később tudtam meg, hogy a portás volt, jó borralót remelt). Itt felírták a nevet s azt mondták, várják, míg rám kerül a sor. Vártam délután 2 óráig, akkor kijött egy ur s azt mondá: ő nagyméltósága minisztertanácsba ment, jöjék holnap 11 órakor. Aha! gondolám, most bizonyosan az én találmányom felett tanácskoznak.

Másnap már 10 órakor megjelentem, s hogy az időt előlsem, elvittem a portást a szomszéd bumszliba s lekenyereztem két liter müborral. Elérkezett a 11 óra is, miután ő nagyméltósága a csipigő-mácskási deputáció hálás hódolatát fogadta a Kutya-

gos—Csipigő-mácskási vicinális vasut engedélyezése tárgyában, engem is beszólítottak. Minthogy sohasem láttam ez ideig minisztert elevenen, roppantul meg voltam szep-penne, eszembe jutott a feleségem biztatása: „Bátorság apuskám! pünkösdben kalácsot eszünk!” Összeszedtem magam. Előadtam, hogy én vagyok az önműködő dugóhuzó szerencsés feltalálója, s a most két éve beadott szabadalmazási kérésem volnék bátor megújítani. Ő nagyméltósága azt mondá, hogy nem emlékszik rá, hanem menjek le a szabadalmi irodába, mely a földszinten van balra 9-ik ajtó, s ott tudakozódj felőle.

A portás hűségesen levezetett. Ott vártam 3/4 2 óráig s midőn már nem volt senki körültem, benyitottam az irodába, ott egy rendkívül sovány, de roppant hosszú ur rám förmed, hogy miért jöttem olyan későn?

Azonban nem nagyon ijedtem meg tőle, miután már eleven miniszterrel is beszéltem oda vágom nagy nyersen: „Kérem, én vagyok az önműködő dugóhuzó feltalálója, a miniszter ur akarja tudni a szabadalmi iroda véleményét.”

A miniszter neve hallatára egy féloktávval alább, a moll hangon kérdé a hosszú ur: „Mikor lett beadva?” „Virágvasárnapján mult két éve.” „De kérem, honnan tudja a szabadalmi iroda, mikor van virágvasárnap? Tessék megmondani a napot és hónapot.”

munkája közben legyen mivel felvidítsa magát. A mi ifjuságunk oláh lakta vidékeken ha rá fanyalodik az éneklésre, oláh nótákat énekel, ha pedig magyar nótát hall az ember tőle, abban nincs köszönet, mert a legtöbb frivol, katonáktól, vagy városon szolgált leányoktól az utcáról szedett léhaság, melyek gomba módra születnek, telve kétértelműséggel, sőt sokszor a legszemtelenebb szöveggel, miket az utca-gyerekek legnagyobb készséggel hoznak forgalomba. A népdalok tanítása a népiskolákban legjobb ellen-szer lenne ezen „utcai nóták“ kiküszöbölésére. A Karakán Pista, Tatár Péter fele ponyvahistóriák kiküszöbölésére az az írói kör nem-e a „jó könyvekkel“ szállott sorompóba és elég sikeresen?

S ha éppen meghallunk tanítványainktól egy „Csicsónának három lánya“ féle nótát, nem okosabb-e, ha a szigorú eltiltás helyett egyszerűen megmondjuk: ez bizony nem szép, e helyett tanulunk most mindjárt egy mást, s megtanítjuk hol egy lassabb, hol egy frissebb menetű népdalra.

A szigorú eltiltásra nézve gyermekéveimből emlékezetemben maradt egy komikus epizód. 1860-ban Tordán jártam iskolába Csákány bácsihoz. Gyönyörű májusi nap délután tanítóm kiment a szülőjébe, minket haza bocsátott. Roppant vig kedélyvel, ugrálva ömlöttünk ki az iskola udvaráról (akkor még nem szedtek kettős rendekbe), tele torokkal, inkább visitottuk, mint énekeltek a hatvanas év leghazafiasabb nótáját, hogy „Jaj de hunczut a német.“ Két zsendár bukkan elő a vár szegleténél az országúton, s mint-hogy ők inkább „polizei-widrig“-nek tartották a mi hazafias nótánkat, nosza lett hajsza a gyerekek közt. Mint a megriasztott csirkék, menekültünk fal mellé, kapu alá. Egy kis utcai vargagyereket sikerült elfogni az egyiknek. Puskavesszőjével jól megnadrá-golta s midőn elszabadult a gyerek, öt lépésre visszafordult, félig boszus, félig siró hangon, tenyerét összeütve fújta: „Mégis hunczut a német, hogy a fene enné meg.“

„Márczius 27-én 1893-ban.“ „Az már más, tessék kérem visszamenni, első emelet bal-szárnyon (15-ik ajtó) van az iktató s hozza le nekem a számot, mely alatt érkezett.“

Ide is elmentem, elmondom, miért jöttem. A hivataloszolgá fitymálólág tekint rá kopott ruhámra, azt mondja: „Tessék holnap 10 órákor jönni, most már elmentek az urak ebédelni.“

Kezdtém erősen boszankodni, de a jobb jövő reményében bizva, ezt is bevártam. A maga idejében megjelentem az iktatóban, ott ide adták a számot, zerge-ugrásokkal rohantam le a szabadalmi irodába, ott átadom egy urnak, az megnézi, s utasít egy másik szobába, ott átadtam a számot egy másik urnak, az is megnézi s azt mondja, az első asztalnál jobbról van egy ur, ő hozzá tartozik. Oda megyek, az ur elveszi a számot, kinyit egy borzasztó almáriomot, elé húz egy paksamétát „ellátatlan darabok“ felirással s abból egy kis keresés után előkerül az én kérésem is a rajzzal együtt.

Megnézte a rajzot, s azután olyan szánalmas mosolylyal, milyennel szoktak nézni olyan emberekre, kiket a megfigyelő osztályba szállítanak, mondá egy irnoknak: „Vigye el ezt az urat . . . az ipar-muzeumba, mutassa meg a dugóhuzókat.“

Kezdtém rosszat sejteni. Elmentem az ipar-muzeumba. Itt végképp tönkre ment

Sohasem felejttem el, ifju tanító koromban egy uri háznál voltam. Egy 7—8 éves eleven kis lányka roppant magas kedvvel ugrált, tánczolt, s hogy zene is legyen a mulatsághoz, rágyújt csengő hangjával a „Tövis-utczán lakik Sári“ kezdetű utcai nótára.

Lett erre roppant szörnyűlködés, a mama részéről. „Az istenért, leányom! Nem szabad, jaj! Ha még meghallom így, meg amugy lesz! Jaj, ezek az istentelen eselések . . . bizonyosan tőlük tanulta . . . jaj, hogy nem hallottam mostanig . . .“

Kérem, nagysád, hagyja mentire, nem lehet ezt így hatalmi szóval elfojtani. A gyermek mind meg annyi kis forradalmár, csak azért is fujni fogja tovább, mert neki tetszik, anélkül, hogy értené, sőt majd kutatni kezdené, hogy miért nem szabad ezt énekelni, s az a magyarázat, amit a cselédkörnyezet adna, még veszedelmesebb lenne. Ha a kis gyermek kezében egy veszélyes tárgy, kés, villa stb. van, azt nem szabad erőszakkal elvenni, hanem ki kell cserélni más, kevésbé veszélyes tárggyal. Így kell tenni a kis leány-nnyal is.

Magamhoz édesgettem s a konfiskált nótámenetéhez mért gyorsmenetű népdalt énekeltem neki: „Nincs édesebb a hevesi dinyénél, nincs szebb leány az én kis szeretőm-nél, ugy szeretem, mint a mézes kalácsot, még sem tudják a faluban a lányok.“ Egy mitzre megtanulta, dalolta tele torokkal, tánczolt rája, többet soha se fujta „Tövis-utczán lakik Sári“-t. Igen, mert a jónak legnagyobb ellensége a még jobb.

De hathatós előmozdítója a népdal tanítása az érzelem fejlesztésének is. Próbálják meg pl. „Ha kimegyek a temető árkába, ráborulok édes anyám sírjára“ kezdetű dalt énekeltetni s meg fogják látni, hogy ha van vagy egy árva fiucska, vagy leányka az iskolában, annak szemei a dal hatása alatt megtelnek könnyel. Az „édes anya“, a „sír“ fájó érzetet ébresztenek fel szívében. Társai ezt látják s szívükben felébred a részvét, a

minden reményem. Itt a lécz-szeg eresztő furutól a csavar-emeltyűig éppen 77-féle kisebb-nagyobb dugóhuzó volt kiállítva.

Kérdezték: talán gyáros az ur? . Nem . . . Feltaláló? az sem. Eltagadtam mindent. Szomorú képpel, s az utolsó borju ára nélkül jöttem haza Budapestről, de el is határoztam magamban (s ezt meg is tartom), hogy amig élek, soha többet . . . föl nem találok semmit.

Roppant levert voltam napokon keresztül (ez pedig nálam ritkaság), átkoztam a Csi-ziót. Drága kis feleségem vigasztalt: hadd el apuskám, várd be, amig öreg leszel, akkor gyermekeink el lesznek helyezve, ketten maradunk; akkor két tehetetlen öregnek tenger pénz lesz az a 400 frt tanítói fizetés, erre czéloz a csizió.

Igazad van édesem, s akkor talán megkapom az első 5-öd éves korpótléket is, lesz 450 forintom. Ez roppant kincs két öregnek, kiknek nincsenek vágyaik már, csak imádságaik.

Ah, felséges csizió! téged igazán a szegény tanító vigasztalására fundáltak ki.

Maros-Csucs, 1896. április 28-án.

Szabó Gyula.

felebaráti szeretet üdvös melege, ami vajmi ritka most, e materializmusra hajló világban.

A második nézet az, hogy tanítani kell, de csak az ismétlő iskolában. Én ezt nem tartom helyesnek, mert a legtöbb gyermek, midőn az ismétlőbe kerülne, már szolgálatba megy; aztán meg a pár óra, amikor nagy-nehezen fel kapja az ember az iskolába, alig elég a mindennapi iskolában a rendetlen iskolába járás miatt mutatkozó hiányok és hézagok kipótlására, kibővítésére a már tanultaknak. Tehát nem igen van időnk új dalok tanítására, hanem a kedély felüdítésére előveszünk egyet-egyet a mindennapi iskolában tanultakból.

Azután, ha veszedelmesnek találják a 8—10 éves gyermek „A virágnak megtiltani nem lehet“, dalát Petőfinék: a 13—15 éveseknek még veszedelmesebb lehetne, mert soknál már ebben a korban akkora a testi kifejlődés, hogy már közel a „kikelet“, a mikor igazán „megtiltani nem lehet.“

Hanem a harmadik tábor, a rendőr-paedagogusok aggálya, mely a népdalok szövegétől irtózik, mivel bennük rózsám, kincsem, szeretőm, szerelmem, angyalom stb. kifejezések a gyermeki lélek ártatlanságának himporát leverik, nézetem szerint alaptalan.

A fonókák, tánczok, a hová szüleik — ha meg is tiltaná a tanító — el szokták vinni gyermekeiket, eléggé rázogatóják az ártatlanság porát. Ezekkel a kétértelmű kifejezések, tánczszók, nótákkal szemben (melyeket a gyermekek itt hallanak, éppen szükségesnek tartom egy-egy jó klasszikus népdal betanítását, hogy ugy szövegével, mely rendszeren költői remek), mint dallamával visszaállítsa a veszélyeztetett erkölcsi engysulyt.

Ezek a félénk paedagogusok eszembe juttatják az orosz féltékenységet a „szabadság“ eszméjével szemben. Ugyanis a fehér czár rendőrei minden lapot, könyvet, melyben ez a szó: „szabadság“, előfordul, már az első postaállomáson konfiskálnak és vajjon melyik államban van még annyi nihilista, mint a fehér czár birodalmában?

Miért mételegné meg a gyermeki lelket a szeretet, szerelem stb. kifejezés, mikor ez a kis gyermek lelkében még csak pusztá szó, melynek fájdalmát, értelmét az ifju kor hozza meg? Hiszen a szeretet tart össze családokat, nemzeteket, népeket, a szeretet tartja pályájukon a roppant világtesteket; ezt a tudósok „vonzóerőnek“ hívják. Nem-e a vonzóerő az, mely két szívet összeköt egész életre? Ezt még a nem tudósok is szerelemnek nevezik. Az emberi léleknek rendeltetése a szeretet; hiszen születésével hozza minden ember magával a szeretet érzését, melyet a legfenségesebb, legtökéletesebb, az örök, a változhatatlan szeretet: az Isten plántált belé. A csecsemő szereti anyja emlőjét, a gyermek játékait, a kis lány babuját, az ifju babáját; egy szóval, mindnyájan szeretünk, csak szerelmünk változik a korrall.

Jaj annak a sívár léleknek, akiben nincsen szeretet. Olyan az, mint a „pengő ércz“, és a „zengő czimbalom.“ (Pál. kor. XIII. r. I. v.)

Harmadik elemista koromban sokkal kisebb voltam, mint most, s mégis az én cantus praeceptorom a következő kárhuzatos nótát tanította: „Szár az ágon vad gerlicze turbékol, keresnek én szeretőt, ha tudnék hol.“ Ha azt hiszik, hogy talán a szerető megragadta az én 9 éves szívemet s nyomban megindultam szeretőt keresni, nagyon csalódnak. A gerlicze ragadta meg az én figyel-

memet, el is mentem a Holtmarosba . . . gerliczét keresni.

Második nótánk volt: „Jegenyefa tetejébe két holló szállt feketébe; gyászruhájuk engem illet, mert engemet már nem szeret az én kedves rózsabimbóm, galambom.“ Hát ez már elég szerelmes nóta, de azért sem gyászruhát nem öltöttem, sem meg nem sirtattam az én hűtlen „rózsabimbóm.“ Aztán meg hogy revolvert ragadjak s megpuffintsam magam „reménytelen szerelem“ miatt, az eszembe se jutott. Összekötöttem fakoresolyámat s vígan dalolva: „Magas dombon legel a bárány, szeretőnek mégis jobb a lány“, elmentem a Kápolnára . . . koresolyázni.

Ezek után tulságos aggodalomnak tartom azt, hogy a népdalok szövegét — nehogy káros legyen a gyermeki lélekre — át kell változtatni. Tehát tanítsunk „népdal-parodiákat.“ A parodia igen szép, ha szép, mint pl. „Kont“ parodiája: „Csont“, a „Tetemre hívás“ parodiája: „A befőttes üveg.“ Ezek megalkotására zseniáltság szükséges. Hogysem Petőfi, Arany, Tompa felséges népdalait, melyek klasszikus remek, travesztáljuk Forgó bácsi féle versekre, melyekben sem tartalom, sem érzés, sem költészet nincs: inkább — uram bocsásd meg bűntöket — tanítsuk meg úgy, a hogy azokat a Petőfiék megcsinálták.

Hogy milyen szépen venné ki magát, ha a tanítók kezdenék travesztálni a népdalokat, izelítől ide iktatok egyet.

Ne menj rózsám a tarlóra
Gyenge vagy még a sarlóra;
Ha elvágod a kezedet,
Ki süt nekem lágy kenyeret?

Hogy a gyermeki lelket meg ne méteyezze, ezt így kéne travesztálni:

Ne menj lányom te a jégre,
Gyenge vagy te még a végre,
Ha eltöröd a lábadat,
Holtig busitod anyádat.

Nem mondom, ezzel is lehet hatni a gyermek kedélyére; s mivel minden gyermek szereti az anyját természetes ösztöneinél fogva, tehát nem megy le a „jégre“, hogy „ne busítsa az anyját“; hanem elmegy majd vén korában, mikor nem csak a „lábát“, hanem a „nyakát“ is kitörheti.

Hányan vagyunk csak itt Enyeden, akár itt közöttünk is, akiket elemista korunkban az a sok számár mester ilyen horribils szerelmes nótákra tanított! Nem lett semmi komolyabb következése sem testi épségünkre, sem erkölcsi valónkra, minthogy a maga idejében megnősültünk, ép, egészséges gyermekeink vannak, úgy emberi, mint hazafiúi kötelességünknek eleget tettünk.

Igen, de a paedagogia ezen rendőri felügyelete alatt nőtt ifjak annyira „erkölcsösen“ (?) vannak nevelve, hogy soknak negyven éves korában sem jut eszébe megnősülni, ami nem csak a szegény leányoknak veszteség, hanem a nemzetre nézve is roppant kár.

Ha nem tartjuk veszélyesnek kis fiainkat, leányainkat 7—8 éves korukban tánczra tanítani, szindarabot előadatni; ha elvisszük krenzchenbe, bába, hogy „ügyességet“, „elegáncziát“, ugynevezett „rutint“ sajátítanak el: akkor attól se féljünk, ha megtanulják már az elemi iskolában: „Cserebogár, sárga cserebogár.“

Ha nem restelnék 20—30 évre visszamenőleg az öngyilkosok statisztikáját végig lapozni, úgy találnók, hogy a modern neveltek közül sokkal több áldozatot szedett a revolver, cziankali, meg a gyufa, mint közlünk, akik nem vagyunk olyan „feschek“, oly „schickesek.“

Természetes ember vagyok, noha a natu-

rálizmust nem viszem annyira, hogy csak a „mezitlábos“ embert tartsam „szalon-képesnek“; de viszont nem vagyok barátja a tulságos mesterkéltésnek, annak az ugynevezett „finom“ nevelésnek, mely az őszinteséget faragatlanságnak, az igazságot gombaságnak, az egészséges gondolkodást parasztságnak, a hízelt életrevalóságnak, a képmutatást kellemnek, a hazugságot erénynek minősíti.

És most, miután véleményemet elmondtam mind a három paedagogiai tábor nézetéről a népdal tanítása tárgyában, értekezésemet azon óhajással zárom be: vajha az ország minden népiskolájában igazi lelkesültséggel tanítanak és énekelnek a válogatott igazi magyar zamatú népdalokat, hogy ez által a növendékek kedélyvilága, érzelmé hazafias és nemzeti irányban neveltsék.

Végül a mélyen tisztelt közgyűlés eleibe a következő vitatételeket leszek bátor megbeszélés tárgyául kitézni:

V i t a t é t e l e k :

1. Az igazi klasszikus jó, magyar népdalok tanítása az elemi népiskolában károsan hat-e a gyermek erkölcsi, érzelmi és kedélyvilágára?

2. Az igazi magyar zamatú népdalok tanítása a nemzeti érzület, az egytűvé tartozás, vagyis a fajszertet izmosodására bir-e értékkel?

Maros-Csucs, 1896. április 13-án.

Szabó Gyula.

A mi tanítóink.

(h.) Köztudomásu, hogy a magyar tanítói kar edes hazánk egyik leghazafiasabb testülete és ez nagy megnyugvás mindnyájunknak, mert hiszen ők vannak hivatva arra, hogy gyermekeink szívébe a hazaszeretet első csiráját beoltsák, és e feladatuknak emberül meg is felelnek.

Felesleges is külön megemlítenünk, hogy az alsófehérmegyei tanító-egyesület, mint külön álló testület, semmiben sem marad hátra a széles értelemben vett tanítókartól, sőt kiváló helyet foglal el úgy hazafiaságban, mint intelligenciában.

Ime, az életerős egyesület azzal is demonstrálta ismert hazafiaságát, hogy elsőnek sietett megnyitni a megyében és Nagy-Enyeden a millenniumi ünnepek sorozatát. Ugyanis, rendez évi közgyűlését e hó 2-án, a nagy nemzeti ünnep első napján, tartotta és lelkiismeretesen megtett mindent arra nézve, hogy e szép, magasztos napot Nagy-Enyed és vidéke közönsége méltóan megünnepelje.

A közgyűlést nyilvános tanítások előzték meg és pedig tartották: Bihari István gyakorló-iskolai tanító és Kövér János el. isk. igazgató; hogy a tanítások tanulságosak voltak és kitűnően sikerültek, arra elegendő garancia a két, tanügyi téren a megyében mindenki előtt előnyösen ismert tanító neve.

A látogatott közgyűlést a városház dísztermében a képzedei dalkör precíz éneke után Nagy Lajos elnök magvas, lendületes beszéddel nyitotta meg és Sebestyén Sándor — akkor még — egyesületi főjegyző tárgyilagos és gondosan összeállított jelentése után Fogarasi Albert előklődés és figyelem mellett az egyiptomi nép-nevelésről. Az érdekesen, sok tudással megirt és előadott, nem mindennapi tárgyat felölölő felolvasás nagy hatást keltett. Ugyancsak megérdemelt tets. est. adott Szabó Gyula maros-

csucs-koppándi igazgató-tanító felolvasása, melynek czime: „A népdal jogosultsága a népiskolában“; háládatos tárgy, az előadó által egyes kiaknázva.

A közgyűlés végén megejtett tisztújítás a következő tisztikart adta az egyesületnek: Elnök Nagy Lajos, alelnök Sebestyén Sándor és Jovian Antal, főjegyző Bihari István, pénztárnok Kövér János, ellenőr Dömök Erzsébet, könyvtárnok Lamács Lujza. Olyan tisztikar, melyet az egész egyesület örömmel, megnyugvással üdvözölt azon biztos tudatban, hogy bizalmában csalódní nem fog.

Délután 2 óraker Sándor Miklós jó nevt vendéglőjében 80 terítékű közebedre gyültek egybe az egyesület tagjai és igen sok azon kívül álló érdeklődő és a kitűnő ebéd után a késő délutáni órákig maradt együtt a jól hangolt társaság. Az ebéd természetesen nem volt hiány a lendületes pohárköszöntőkben sem. Az első poharat Nagy Lajos egyesületi elnök emelte a tanügy legbuzgóbb és legelső harcosára, a közoktatásügyi miniszterre; a tanítókat Csató János alispán, a tanítónóket szellemes és közderültséget keltett tósztan Kovács Gyula polgármester éltette. Sebestyén Sándor az elnököt és Fogarasi Albertet köszöntötte fel; Gáspár János pedig az alelnököt, míg Szabó Gyula a szabadságon lévő tanfelügyelőért ivott . . . persze nem egyedül; ámde lehetetlen mind felsorolni az elhangzott tósztokat.

Esti 8 óraker a sétatéri táncz helyiség alig volt képes befogadni a nagy és intelligens közönséget, mely az egyesület által rendezett estély 10 pontból álló, válogatott műsorát sietett meghallgatni.

Hubert „Fohász“ nyitotta meg a műsort, melyet a képzedei dalkar Szilágyi Rózsika harmonium- és Vég Katinka zongorakísérete mellett igen szépen adott elő. Egyáltalán a képzedei dalkar az utóbbi időkben úgy megizmozosodott, darabjait oly szépen és izléssel adja elő, hogy a magasabb kritikát is kiállja; ezt bebizonyította a műsor egy másik pontja alatt előadott „Népdal-egyveleg“-gel is.

Váró Jolán hegedűjátéka, Lamács Luiza monologja, Weinrich Frigyes hegedűjátéka, kísérve zongorán Folyovics Annuskától, Borbáth Vilmos képezdész szavalata, ki Szabó Jenő „Millenniumi odá“-ját hatással adta elő, — mind jól megérdemelt tetszéssel találkozott; — legnagyobb hatást keltették azonban a Lóthe Melinda által cigányzene-kísérettel, zongorán előadott népdalok, és a Kasseli Emilia által tervezett, megrajzolt és kitűnően rendezett előkép.

Nemcsak a hazafias tárgy — a magyar czimer — hatott a közönségre, hanem a hatásos és szép ábrázolás is. Uray Lászlóné (Duna), Lóthe Pirike (Tisza), Szilágyi Gizi (Dráva) és Hajdu Erzsébeth (Száva), érzékítették hazánk négy folyóját a legbájosabban, plastikai szépséggel, míg a Tátra, Mátra és Fátka képviselői Kiss Pál, Kovács László és Kiss Árpád voltak.

A közönség alig tudott betelni a szép előkép látásával és mikor a háttérben felhangzottak a himnusz hangjai, azt lelkesült énekével erősítette.

A sikerült estélyt vidám táncz követte, melynek ötletéből azon következtetésre jutottunk, hogy a tánczterem padlóját hason alkalmakkor be kell eresztetni, mert a felszálló por egyszerűen tűrhetetlen volt.

Levelezés.

Gyulafehérvár, 1896. május 3-án.

A millenniumi ünnepély rendező-bizottsága folyó hó 2-án délután a még fennmaradt végső intézkedések megbeszélése és megtétele végett újból gyűlést tartott.

A Novák Ferencz kir. tan. polgármester elnökölte alatt megtartott tanácskozáson különben még egyszer megbeszéltek az ünnepély f. hó 9. és 10-iki műsorai, amelyek egyes pontjainál a megbízott rendezők újból is utasítottak teendőik pontos teljesítésére; továbbá megállapították a hatóságok, az ipartestület és a tűzoltóság külön zászlók alatt vesznek részt a várba felvonulásnál és lejutásnál; a városháza elé leérkező menet csoportokba oszolva a polgármester vezetésével az ev. ref. templomba, Sárdy Mihály tanácsos vezetésével az izraelita templomba, Issekutz János tiszti főügyész élén az ev. luth. templomba, Kádár Miklós tanácsos vezetésével a görög kath. templomba vonul az isteni tiszteletben való részvételre.

A „népünnepély“ fényes sikert ígér a gyűjtő-bizottság jelentése szerint, ugyanis önkéntes adakozásból begyűlt 50 frt pénz, 14 hektoliter és 60 liter bor, 2 $\frac{1}{2}$ h.-l. sör. E helyen örömmel jegyzem meg, hogy az áldozatkész adakozók aláírásai ivén a nem magyar ajkú polgártársak versenyre keltek a magyarokkal.

Már lobog itt-ott (a tanácsházán stb.) egy-egy nemzeti zászló a tavasz éltető, langyos szellőjében megkezdeni azt a hazafias lelkesedéssel teli örömet, melynek Gyulafehérvár városa f. hó 9-én és 10-én egészében kifejezést is fog adni az ezeréves ünnephez méltóan.

Sárd, 1896. május 1.

Az ő egyszerűségében is megható, hazafias ünnepély folyt le a mai napon kis községünkben. Holott is a csekély számú birtokok és közpolgárok, összegyűlve — a minden szépért lelkesülő Vadady Gergely birtokos társunk házában — megilletődött kebellet indultak ki az anyai könyv áztatta sirdombhoz*, hogy ott az ezredévi ünnepély emlékére fákat ültessenek. A fákat saját kezeinkkel ültettük, s ennek megtörténte után e sorok írója, vázolván röviden e nap jelentőségét, Istennek áldását kérte a végzett munkára s az elültetett fákra, hogy azok felnövekedvén, hosszú századokon át terjesszék árnyékukat egy boldog időnek boldogabb ivadékára, mely felfogva a humanitás igéjét: szabadság, egyenlőség és testvériségben igazán egyesüljön.

Reméljük, hogy ami kis mértékben van a jelenben, teljes mértékben lesz a másodikkal ezredév végében.

Ugy legyen! Amen!!!

Onodi Weress Sándor,
sárdi ref. lelkész.

Vegyes hírek.

— **Az ezredévi ünnepélyek** megnyitása alkalmából Budapestre néz nemcsak Magyarország, hanem egész Európa, sőt eljut a chinai, japáni, persa követségek útján e ritka ünnepély híre s a magyar nemzet neve messze keletre, ama népek közé, melyeknek szomszédtságában évezredet meghaladó időkb-

ben lakoztak őseink. Budapest fényes díszbe öltözött május 2-ra. A kiállítás, ahol még április 30-án és május 1-én mondhatni vég-erőmegfeszítéssel dolgoztak a berendezésen, e napon igazi csodaképpen rendezve, kitakarítva, ünnepélyes fényben várta vendégeit. A halvány zöld, aranyos, biborkárpitos királyi sátor körül lassanként bámulatos szép látvány fejlődött ki. Selyembe, bársonyba, aranytól és drága követektől csillogó magyar díszöltönyökbe öltözött miniszterek, főrendek, képviselők, főispánok, az ország hercegprímása és Schlauch biboros püspök mellett a püspökök viola színű öltönye; a diplomaták aranyos egyenruhái, hátrább a virágok ezer színeit mutató hölgyek emelvénye, a tavasz pompájában ragyogó természet balsamos levegője gyönyörű képpé olvadt össze, mely akkor érte el a legfőbb hatást, midőn felséges királyunk, karján felséges királynénkkal, az uralkodó ház tagjaitól kísérvé, lelkes éljenzés között megjelent. A kissé borús égből ekkor a nap is kivillogott a remek szép látványra. Dániel Ernő kereskedelmi miniszter üdvözlő beszéde után Ő Felsége ritka erőteljes, meleg hangon válaszolt, mely mélyen meghatott és újabb lelkesedésre ragadott mindenkit. Csak a felséges asszony gyászba öltözött szép alakja képezett „memento“-t az örömmámor között. Május 3-án ismétlődött a ragyogó kép az Isten házában, a budavári Mátyás-templomban, sőt talán felülmulta fényben az előbbi. Ott volt Magyarország színe-java, ott volt üdvriadaltól fogadva a felséges uralkodó pár, ott voltak magyar díszbe öltözve a főherczegnők, ott voltak a főherczegek, a külföld képviselői, mind egybe gyűltek, hogy hálákat adjanak a Mindenhatóknak, hogy megtartotta e nemzetet és hazát. Azt a felséges fohászt, a koronás királyunkat, királynénkat és nemzetünket megáldó gyönyörű himnust pedig, melyet a herczegprímás mondott, imádkozza el minden magyar ember: Az országos kiállítás ünnepét az operában fényes theatre parée, a „Te Deum“ napját pazar ragyogásu tűzjáték fejezte be.

— **Eljegyzés.** Deutsch Mór, magyar-igeni fiatal, birtokos e hó 3-án eljegyezte Grünfeld Mór felvinczi birtokos kedves és szép leányát, Rózsikát.

— **A Bethlen-főiskola Maros-Szent-Imrén.** Mint már lapunk múlt számában említettük, a nagyenyedi Bethlen-főiskola ifjúsága e hó 3-án Szilágyi Gyula igazgató tanár vezetése és hat tanár kísérete mellett Maros-Szent-Imrénre rándult ki, fölkereste néhai Jablonczay Seres Elek, a Bethlen collegium egyik nemes lelkű alapítójának sírját, melyre szép beszédek kíséretében koszorut helyeztek. A beszédeket Szilágyi ig. tanár és Sebestyén Kálmán VII. o. tanuló tartották. Majd az 1442-iki magyar-török ütközet színhelyére vonult az ifjúság, hol Bodrog tanár ismertette szép és válogatott beszéddel az ütközet lefolyását. Délután 11 órakor a Hunyadi által épített templomban Tokos Sándor ev. ref. esperes szép beszédét hallgatta végig az ifjúság, innét a Szoboszlai-udvarba vonultak, hol megebédeltek. Ebéd után szabad menetben Tövisre mentek, hol a község lakossága szíves vendégszeretettel fogadta a hazafias ifjúságot. A község szélén a tűzoltó zenekar várta a kirándulókat, kikhez Schlafkovich Jácint tűzoltó főparancsnok intézett szép és lelkes beszédet. Rövid ott időzésük alatt a tanárok Gruzda Domokos papnál, a tanulók pedig a vendéglőben élvezték a tövisiek rokonszenvét és vendégszeretét. Este pedig zeneszó mellett vonult

ki az állomáshoz az ifjúság s egy szépen sikerült kirándulás emlékével tértek haza városunkba.

— **A nagyenyedi kereskedők** folyó h. 10. a városunkban tartandó millenniumi emlék-ünnepre való tekintettel üzleteiket egész nap zárva tartják. E példa buzdítsa vármegyénk többi városainak kereskedőit is e szép tett követésére.

— **Monumentális emlékoszlop.** A sétatéri monumentális emlékoszlop felállításához „Király és Zyzda“ építő cégé beltágja Zyzda építész a napokban erélyesen hozzáfogott, úgy, hogy biztos reményünk van arra, hogy az emlékmű e hó 10-ére elkészül s városunk millenniumi ünnepélyén leleplezhető lesz.

— **Országos vásár.** E hó 5-én vette kezdetét városunkban a májusi vásár. A kezdetből itelve, elég jó vásárnak mutatkozik.

— **Lopás.** A helybeli vasúti állomás raktár helyisége mellett elhelyezett zárt kocsi-ból, melyben mintegy 200 mm. liszt volt beraktározva, e hó 4-én éjjel ismeretlen tettesek által egy zsák liszt ellopott. Miután a kocsi le volt zárva és beolmozva, arra lehet következtetni, hogy a helyzettel nagyon is ismerős egyén követte el a lopást.

— **Jó fogás.** Jó fogást csinált Kovács Lajos nagyenyedi városi rendőrbiztos e hó 5-én tartott baromvásár alkalmával. Ugyanis észrevette a nevezett rendőrbiztos, hogy a vásárra oly egyének is érkeztek, kiknek első foglalkozásuk a mások zsebeiben való katarozás. Utánuk nézett az ipsiszeknek s a jó madarak társaságának egyik tagját éppen akkor fogta nyakon, mikor egy oláh atyafi zsebében gyakorolta a mesterségét. A rendőri nyomozatot ennek alapján azonnal megindította és sikerült a társaság másik tagját is elfogni.

— **A millenniumi torna-verseny.** A magyar tanulók ezredévi torna-versenyét rendező végrehajtó-bizottsága e napokban tartott ülésén elhatározta, hogy arra való tekintettel, hogy 3700 vidéki tanulónál és tanárnál többet el nem szállásolhat, a 40-nél több résztvevőt jelentő iskolák tanulóinak számát 40-re fogja redukálni.

— **A sajtó kongresszusa.** A sajtó 3-ik nemzetközi kongresszusa június 15-én délelőtt kezdődik a Lipót-utcai új városháza közgyűlési termében és június hó 17-én fog végződni. Terveznek egy estélyt a miniszterelnöknél, ünnepet a Margit-szigeten és bankettet ad a kiállítás igazgatósága és a főváros.

Közgazdaság.

Meszet a tyukoknak. Ha azt akarjuk, hogy tyukjaink szaporán és jó keményhéjú tojásokat tojjanak, melyek bármely messzire is elszállíthatók legyenek, a nélkül, hogy az eltérésnek legyenek kitéve, akkor lássuk el tyukjainkat meszes alkatrészekkel, mint a tojás kemény héja összetörve, faltörmelék, összetörött csigaházak, melyek összetörnek stb. Már látom, hogy mosolyog egyik-másik olvasója ezen soroknak az irottakon, mondván, hogy a tyuk tojik akkor is, ha soha sem lát ilyen meszes alkatrészeket. Hát igaz, tojik, mert a többi takarmányban és kint barangolván, a természetben is talál meszes alkatrészeket tartalmazó tápanyagokat. De minő időközökben és mennyi tojást és minő kemény héjuakat fog tojni? Ez azon tyukász igényeit, ki a tyukok után a legnagyobb hasznot várja, nem fogja ki elégiteni. A tojás sárgája megérvén, leválik a petefészekről és bejut a tojásvezető csatornába; itt megtermékenyül és lejjebb tiklik a tojásvezető csatornán, hogy a tojás fehérét

* 68 legyilkolt magyar nyugszik ott. O. W. S.

szedje magára, innen lejjebb, hogy a tojás kemény héját képző anyagot vegye fel. Ha már most ez az anyag gyér, akkor a tojásnak tovább kell időzni a csatorna részében és ha még sem volt képes elég a tojás kemény héját képző anyag ráakodni, akkor nagyon vékony, vagy puhahéjú tojást tojik. Mindkét esetben nem értékes tojást. Az időveszegetéssel pedig tojásai számát apasztja. Azért tehát ne tessék mosolyogni azon, amit irtam, hanem tessék tyukjainak meszet tartalmazó anyagokat nyújtani, ha azt akarják, hogy tyukjaik szaporán és helyesen formált tojásokat tojjanak.

A cukorrépa újabb ellensége. A cukorrépa legveszedelmesebb ellensége a répa fonalféreg, — *Heterodera Schachtii* — mely kivált Németországban igazi csapás számba megy. Ausztriában azonban azt tapasztalták, hogy nem annyira a *Heterodera* van elterjedve, hanem ott gyakoriabbak másféle fonalféreg, melyek a répaföldet elpusztítják. E féreg az *Enchytraoidák* és a *Dorylaimus* fajok. Ezek igen apró fonalféreg, 5—15 egészen 20 mm. hosszúak s a répa legfinomabb hajszálygökereire élőködnek, ezeken szívódnak és tönkre teszik őket, minek folytán a fiatal répa-palánta elpusztul. A cukorrépa a féreg inváziója folytán kikelése után elsenevész és elpusztul, vagy ha később lepi meg a féreg, akkor a répa rövid marad, növekedése abba marad, számos oldal gyökeret hajt, melyek nagy része megbarnul és elhal. A répa levelei ekkor elkoreshalnak és megsárgulnak. Ezek a féreg igen nagy kárt okozhatnak, az egész répatermést tönkre tehetik. Leginkább szeretik a nedves, televényes és homokos, talajokat a kötött agyagtalajban ritkábban fordulnak elő; gyakoriak azonban a homokos agyag- és tiszta homok talajban. A fennevezett féreg a répán kívül még több másféle kultúrnövény gyökerét is megtámadják, így a burgonya és gabonafélék gyökereit is. Az ellenük való védekezés azért is nehéz, mert ezek a féreg nem erősödnek oda a gyökerekhez, mint a *Heterodera*, hanem élénken tovább vándorolnak és sok és többféle növény gyökereivel táplálkoznak. Vanha tanár szerint, aki e féregket fölfedezte és részletesen tanulmányozta, ellenük úgy védekezhetünk, ha száraz időben többször szántatjuk a földet s amint a rög megszáradt, mélyen megboronáltatjuk és valamivel később nehéz bengerrel megjárjuk. A növények bő trágyázása, meszezése, fejlődésük elősegítése közvetve szintén használnak e baj ellen; a szaturáció iszappal való bő trágyázás is használnak, mert ez féregket elöli.

Piaczi árak.

Nagy-Enyed, 1896. május 3.

Buza legjobb	100 kilogramm	7-50
" közepszerű	" "	7-
Kétszeres legjobb	" "	6-50
" közepszerű	" "	6-
Rozs legjobb	" "	6-
" közepszerű	" "	5-
Zab legjobb	" "	6-
" közepszerű	" "	5 50
Kukorleza (tengeri)	100 kilogramm	5-20
Burgonya	" "	2-
Széna legjobb	egy szekér	5-50—6-50
Szalma legjobb	" "	2-50
Bikkfa 1 köbm. keresztirány nélkül, 1 m. hosszú		3-50
Cserfa 1 " " " " " "		3-30
Tüligyfa 1 " " " " " "		3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	1-80
Marhahús	1 kilogramm	36—40
Serfésűs	" "	44—48
Szalonna	" "	64—72

Dísznövény	" "	-80
Vöröshagyma	" "	-15
Fokhagyma	" "	-20

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÜRÖK BERTALAN.

Kiadók: Cirner és Lingner.

Cirner és Lingner könyvnyomdája, Nagy-Enyed.

Foulard-selymet 60 krtól 3 frt

35 krig méterenkint — japáni, chinai stb. — a legújabb mintázzal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes HENNEBERG-selymet 35 krtól 14 frt 65 krig méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázott damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szín és mintázzal stb.) a megrendelt áru postabér és vamentesen a házhoz szállítva, mintákat postafordultával küld: HENNEBERG G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára ZÜRICHBEN. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (2).

Egy hold kaszálható 3 éves luczernás egy évre

haszonbérbe kiadó.

Értekezhetni a kiadóhivatalban.

1-3

Csiraképes tojások

valódi Brahma-tyukoktól egy drb 15 kr. Hollandi fekete nagy fehér bubosoktól egy drb 25 kr., Houdansiktól 1 drb 25 kr., valódi Stájer tyukoktól egy drb 10 kr., Ezüst paduaktól egy drb 30 kr., Hosszu nyakuaktól egy drb 30 kr., Pulykától egy drb 30 kr., Ezüst Wyandottes tyukoktól egy drb 30 kr., Olasz tyukoktól egy drb 30 kr., Törpe tyukoktól egy drb 30 kr., Cochinchinaiaktól egy drb 25kr., Erdélyi csupasz nyakuaktól egy drb 20 kr., Dorkingiakból egy drb 25 kr., Yokohamaiaktól egy drb 50 kr., Emdeni órlási libáktól egy drb 1 frt., Pekingi rucáktól egy drb 20 kr., nagy Stájer rucáktól egy drb 20 kr.

Alólírott fejtajánlott csiratojásokat csakis nemcsak fajú állatoktól szíllítom, a melyek már többször kintüetve lettek és jótállók azok valódiságáról.

PAULY MAX

Köflach (Steierország). 3-6

Pintzgau tiszta vérű

3 éves

BIKA

eladó Szócs Péternél
Szorokszón p. Alkenyér.

730 1-2

Sz. 2898—895. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A balázsfalvi kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közzétette, hogy a nagyszobeni Albina takarékos és hitelintézet végrehajtónak Tetehuja Nikuláé végrehajtást szenvedő ellen 89 frt s jár iránti végrehajtásos ügyében a miháncfalvi 123. sz. tkvben A + 1. r. 212. 213. hr. sz. ingatlanára 247 frt, a 2. r. 788. 789. 790. 791. 799. 601. hr. sz. alattira 240 frt, a 3. r. 924. 925. hr. sz. 248 frt, a 6. r. 1531. 1532. hr. sz. 89 frt, a 7. r. 1699. hr. sz. 14 frt, a 8. r. 1966. 1967. 1968. 1969. hr. sz. 135 frt, a 9. r. 2174. 2175. hr. sz. 78 frt, a 12. r. 2356. 2357. hr. sz. 60 frt, a 13. r. 2. 03. hr. sz. 36 frt, a 14. r. 3039. hr. sz. 41 frt, a

17. r. 2940. hr. sz. 10 frt, a 18. r. 3023. 3024. hr. sz. 30 frt, a 20. r. 3218. hr. sz. 36 frt, a 21. r. 3250. hr. sz. 34 frt, a 22. r. 3263. 3264. hr. sz. 93 frt, a 25. r. 3715. hr. sz. 21 frt, a 26. r. 3794. hr. sz. 60 frt, a 27. r. 3844. hr. sz. 62 frt és a 32. r. 4832. hr. sz. ingatlanára 69 frt megállapított kikiáltási árban a végrehajtási árverést elrendelte, s hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1896. évi május hó 27-én délelőtt 10 órakor Miháncfalva községében tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók kötelesek az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-oz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított óvadék-képes értékpapirokban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-oz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíróság tkvi hivatala.

Balázsfalva, 1896. jan. 28-án.

Vörös Endre,

tkvi kiadó.

704 1-1

Hirdetmény.

Keresek vegyes üzletembe egy keresztény, szakértő, szorgalmas, szolid viseletű

kereskedő-segédet,

ki a magyar és román nyelvet tökéletesen bírja s a rőfös árukban teljesen jártas.

Fizetése magaviselet és szakképzettségének megállapítása után fog neki tudomására hozatni.

Ajánlatok „Bokanics György kereskedő Verespatak” cím alatt küldendők.

702 2-2

Árlejtési hirdetés.

A vajasdi ev. ref. templom kiigazítása 1759 frt 71 kr értékben engedélyeztetvén, ennek végrehajtására árlejtés hirdettetik.

Főhivatnak azért szakképzettséggel és iparendélyvel bíró vállalkozók, hogy a f. évi május hó 14-én d. e. 11 órakor a helyszínen tartandó árlejtésen akár előszóval, akár zárta jánlattal 10% vádium letétele mellett résztvenni sziveskedjenek.

A tervrajz és költségvetés, ugy az árverezési föltételek az ev. ref. papi hivatalnál megtekinthetők. Az eklézsia azonban fentartja magának a jogot, hogy a kellő biztosítékkal nem bíró vállalkozót az árlejtéstől elzárhassa.

Vajasdón, 1896. ápril 26

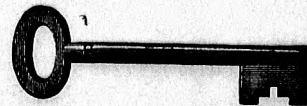
700 2-2

Az előljároság.

Schicht-féle SZIN-SZAPPAN

Törvényszéki-leg beajstromozott

védjegy:

Igen jól van szárítva, kitűnően tisztító, igen takarékos a használatban, kezeség mellett tiszta és ártalmatlan a fehérmű és kéznek, egyáltalában a legjobb, ami a szin-szappanból van.

Senki sem bánja meg a kísérletet.

Kapható Nagy-Enyedén:

Ifj. Lázár Károlynál.

701 2-20